

Dielo je veľmi odborné písané a je z neho cítiť rozhľadenosť a široký prehľad autorky k danej problematike. Text je logicky konštruovaný, jednotlivé pasáže na seba chronologicky nadväzujú. Čitateľ má tak prehľad o daných udalostiach. Môže sa však po čase začať strácať vo veľkom počte jednotlivých inštitúcií a spolkov, ktoré sú v publikácii opisované. To však samozrejme nie je negatívum. Informovať o sociálnej situácii bez spomínaných organizácií by nebolo možné. Autorka navyše dáva do kontextu aj rôzne dobové citáty či názory odborníkov, ktorí sa téme v minulosti venovali.

Keďže ide o tému slovenskej, respektíve československej histórie, boli použité primárne domáce zdroje, pramene, periodiká, zborníky, zákonníky, monografie či internetové zdroje (vyše 200 citovaných zdrojov). O rozsahu spracovania témy svedčí aj archívny výskum uskutočnený na Slovensku (Banská Bystrica, Bratislava, Leopoldov, Nitra, Trenčín, Trnava) či Česku (Praha). Publikácia navyše obsahuje viac než 1100 poznámok pod čiarou, obrázkovú prílohu či rôzne tabuľky a schémy. Formálna a štylistická úprava je, ako to pri dielach obdobného rozsahu býva, na vysokej úrovni s minimom preklepov či štylistických chýb.

Mládež nad priepasťou prináša čitateľovi zaujímavý pohľad na sociálnu starostlivosť dvoch republík, ktoré i keď mali toho na jednej strane veľa spoločného, sa v základných bodoch odlišovali. Zatiaľ čo Československá republika bola v sociálnej otázke založená na princípe rovnosti, Slovenská republika dávala na prvé miesto národnú identitu. Ku koncu sa ešte objavuje otázka možnosti ďalšieho pokračovania v bádani. Určite by bolo vítané, ak by sa autorka podujala spracovať aj sociálnu agendu počas obdobia komunizmu a vytvoril tak ucelený pohľad na sociálnu starostlivosť v Československu (Slovensku) počas trvania 20. storočia.

Lukáš Trnkóci, Trenčianske múzeum v Trenčíne

PALÁRIK, Miroslav - MIKULÁŠOVÁ, Alena - HETÉNYI, Martin. *Nitra a okolie v rokoch 1939 - 1945. Dejiny Nitry a okolia v školskej praxi.* Nitra: UKF v Nitre, 2020, 126 s. ISBN 978-80-558-1614-2.

PALÁRIK, Miroslav - MIKULÁŠOVÁ, Alena - HETÉNYI, Martin. *Nitra a okolie v rokoch 1939 - 1945. Dejiny Nitry a okolia v školskej praxi (pracovný zošit).* Nitra: UKF v Nitre, 2020, 196 s. ISBN 978-80-558-1635-7.

Pozornosť venovaná lokálnym dejinám je mimoriadne dôležitou súčasťou formovania historického povedomia detí a mládeže. Z tohto dôvodu oceňujeme aktivitu Katedry histórie Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre v podobe učebných textov určených žiakom základných a stredných škôl. Takto zameraná publikácia je ojedinelým príspevkom akademickej obce k skvalitneniu výučby dejepisu na základných i stredných školách.

Prvá publikácia - učebné texty, je členená do 18 kapitol, v ktorých autori ponúkajú pohľad na život ľudí v období rokov 1938-1945 v Nitre a Nitrianskom regióne.

Autori v jednotlivých textoch podávajú pohľad v lokálnom hľadisku na politické, spoločenské, hospodárske a kultúrne pomery i voľnočasové aktivity. Cez náhľad na faktory ovplyvňujúce život v Nitrianskom regióne máme možnosť oboznámiť sa s menej známymi aspektmi vývoja pohraničného regiónu v turbulentnom období r. 1938 – 1945. Pochopenie lokálnej histórie a jej špecifik je dôkladne objasnené v prepojení na vývoj v národných aj medzinárodných vojensko-politických súvislostiach.

Autori podávajú pohľad na život v Nitre a jej okolí s dôrazom na celkové pomery na Slovensku, pričom týmto spôsobom si žiaci i študenti majú možnosť nielen upevniť, ale aj rozšíriť poznatky o živote ľudí v danej dobe. Oceňujeme vyváženosť a rôznorodosť historických pohľadov, ktoré sa venujú aj vybraným osobnostiam regiónu.

Skvalitnením zaujímavej publikácie by iste bolo napríklad zaradenie stručného terminologického slovníka, či časovej osi s vybranými historickými udalosťami chronologicky zoradených do národných i medzinárodných dejín. Týmto spôsobom by práca s publikáciou bola zrozumiteľnejšia cieľovej skupine, ktorá je pomerne široká (ZŠ, SŠ) a má rôznu úroveň historického poznania.

S prihliadnutím na skutočnosť, že podobné doplnkové texty sa venovali špecifickej problematike dejín Slovenského štátu (napr. kol. Riešenie židovskej otázky na Slovensku v rokoch 1938-1945. Edah, 2013.), táto publikácia približuje rozmanitejší a komplexnejší pohľad na život vo vybranom regióne Slovenska v r. 1938 – 1945. Toto môže byť zároveň inšpiráciou ďalším autorom, ktorí by podobným spôsobom priblížili a odhalili mladej generácii dejiny svojich predkov.

Vzhľadom k tomu, že vyučovanie dejepisu na základných, ale aj stredných školách, sa neraz stretáva s viacerými problémami, ako napr. nedostatočnou časovou dotáciou pre predmet dejepis, nezaujmom žiakov o minulosť, nedostatkom vhodnej i cenovo dostupnej doplnkovej literatúry k tejto téme a pod., výber tém uvedenej publikácie má nepochybne ambíciu zvýšiť motiváciu žiakov o spoznávanie dejín každodennosti na miestach, ktoré sú im bezprostredne blízke. V prípade didaktického využitia publikácie oceňujem veľké množstvo obrazových prameňov i ďalších zdrojov, ktoré umožňujú učiteľom dejepisu aplikovať inovatívne metódy a formy vyučovania (napr. v rámci multikultúrnej, či globálnej výchovy, prepojenia medzipredmetových vzťahov a pod.). Nepochybne je táto publikácia využiteľná aj v mimoškolskej činnosti (napr. v rámci prípravy na vedomostné, historické súťaže a olympiády, v činnosti dejepisných/historických/regionálnych krúžkov, ako súčasť školského knižničného fondu a pod.).

Na publikáciu priamo nadväzuje pracovný zošit s rovnomeným názvom: „Nitra a okolie v rokoch 1939-1945. Dejiny Nitry a okolia v školskej praxi“. Autori v nej poskytujú veľké množstvo historických prameňov, ktoré nie sú bežne dostupné.

Rozčlenenie publikácie je v súlade s doplnkovým učebným textom. Na jednotlivé kapitoly učebnice regionálnych dejín priamo nadväzujú pracovné listy, pričom ponúkajú možnosť práce s rôznym počtom primárnych prameňov (1-16 prameňov). Rozsah jednotlivých prameňov je primeraný vzhľadom k cieľovej skupine. Autori ponúkajú aj námety na prácu s prameňmi v podobe otázok

(3-11 otázok). Oceňujeme, že autori zostavili výber prameňov i námety na prácu s nimi tak, že pedagóg, ale i žiak má možnosť vlastného výberu, resp. venovať sa vybraným námetom otázok. Týmto spôsobom sa rozvíjajú nielen predmetové kompetencie žiakov, ale i čitateľská, informačná gramotnosť, kritické myslenie u žiakov a vedie to žiakov k lepšiemu pochopeniu historických súvislostí v lokálnom prostredí.

Oceňujeme doplnok v podobe vyhodnotenia jednotlivých pracovných listov pre pedagógov. Toto vyhodnotenie je zároveň priestorom objasňujúcim širšie historické súvislosti, čo je mimoriadne vhodné aj pre žiakov, ktorých daná téma zaujíma. Zároveň oceňujeme, že publikácia poskytuje aj priestor pre získanie ďalších informácií o téme vďaka bohatému zoznamu odporúčanej literatúry.

Práca s uvedenými publikáciami má nepochybne priestor v školskom prostredí zvýšiť motiváciu žiakov o spoznávanie lokálnych dejín a sú využiteľné nielen na stredných, ale aj vyšších ročníkoch základných škôl. Oceňujeme najmä tú skutočnosť, že jednotlivé kapitoly učebných textov a pracovné listy sú zverejnené na internetovej stránke, s ktorou je možné pracovať na vyučovacích hodinách.

Miroslava Košťálová, Základná škola, Topoľová 8, Nitra